

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Americae tertia pars, Memorabilem provinciae Brasiliae
historiam continens**

Staden, Hans

Léry, Jean de

Francofurti ad Moenum, 1592

Kapitel III

urn:nbn:de:bsz:31-88707

Pelle sunt aspera ferrataque, capite plano atque lato, ore patulo tamquam lupi Molossive Britannici. Cum hac de causa monstrosi sunt, tum dentibus acutissimis damnosi: quemque semel corripuerint, aut dilacerant, aut in mare deprimunt: qui lauant in Oceano sibi à Requiensibus valde timere coguntur. *Requienses damnosi.* Nec cum essent educti supra foros nauium, quod sæpe accidit, hamis è ferro digitali crassitudine, minus ab iis cauendum erat quam à feris canibus. Quapropter cum neque capti, neque liberi ab iniuria temperarent, parumq; ad vescendum accommodati censerentur: quos eramus piscati lancinantes, atque cruciantes, vt damnosis animantibus dignum erat, claua ferrea mactabamus. Decisis aliquando brachijs, dolique circulo per caudam traiecto, in mare proiecebamus: tum se ipsi iactantes quod diu non mergebantur, ingenti nos voluptate perfundebant. Ceterum, etsi sub Zona Torrida, non sint ea magnitudine testudines, qua in Rubro Indico ve mari Plinius esse dicit, vt singularum superficies contegendis habitabilibus casis, parandisque cymbis accommodentur: tamen cum tantæ ibi existant, vt parum sit credibile, breuiter attingere visum est. Proponam igitur specimen, quò de magnitudine lector iudicare poterit, vnam videlicet in naui Boissiana captam, adeo grandem extitisse, vt octoginta hominibus, quos nauis acceperat, more nautico prandentibus, large suffecerit: superior testa ouali effigie, lata duos pedes cum dimidio, & iusta crassitudine centurioni Mario ad clypeum data est. carne tamen proxime ad vitulinam accedunt, vt lardo traiectæ, tostæque, eodem sapore videantur. *Modus piscandimarinarum testudines.* Hic quoque vt animaduerti, earum est piscatus. Tranquillo mari, alias enim raro apparent, in summa pelagi euectis, Sol testam accendit, vt pati non possint: itaque se inuertunt ad temperandum calorem, diuque in gyrum versant: hoc conspicati, manu ferrea commissuræ testarum impacta, vi magna nauis quatuor aut quinque connitentes, in phaselum pertrahunt.

Hæc habui de testudinibus breuiter explicanda & aliis piscibus: postea mentio fiet de Delphinis, atque etiam Balænis, pluribusque Cetaceis.

CAP. III.

De Equinoctiali circulo, tempestatibus, ventorum inconstantia, pluuiis corruptis, caloribus, siti, aliisque incommoditatibus, quas circa illam mundi plagam sustinuumus.

Ventorum inconstantia circa Equatorem.

T de nauigatione absoluam, tribus aut quatuor citra Equinoctialem lineam gradibus, vento destituti, tempestate aduersa non modo vti sumus, pluuiam malaciaque inuicem succedentibus, verum etiam (vt nauigatio difficilis atque periculosa est circa Equatorem) obseruaui ventorum inconstantia sæpe accidisse, vt tribus nostris coniunctim hærentibus nauigijs, vnumquodque subito peculiari flatu raperetur, figuramq; trianguli Orientem Occidentemque versus & Septentrionem delata, efficerent: nulla nauarum industria

dustria prohibente. Illa ventorū conflictatio erat momentanea, erumpebantque vortices, qui & subito cursum remorabantur, & è vestigio vela tam impotenter inflabant, vt mirum sit nauem non inuertisse millies.

Præterea quæ sub Aquinoctiali circulo decidit pluuia, fœda contagiosaq; est, vt si collapsa corpus attigerit, enascantur pustule, vestesque maculentur. Sol autem mire feruet, qua de causa caloribus pressi maximis, ingenti quoque siti laborabamus: quod aqua dulcis, poculentave alia (si prandioli tempus demas & cœnulæ) nos omnino deficeret. Vnde accidebat, quod mihi vsu venisse memini, halitu confupto, vt hora plus obmutescerem. Hac necessitate compulsi nautæ, nihil magis habent in votis, quam vt aqua falsa cum dulci commutetur. Si quis opponat (repudiato in vndis pereunte siti Tantalos) fieri posse vt aqua marina bibatur, aut humectando saltem palato inseruiat: respõdeo, nullis omnino remediis aquæ falsæ per ceram colandæ, aliterve distillandæ (præterea quum fluctuationes nauium instituendis fornacibus, lagenisque conseruandis minime conueniant) effectum esse, nisi quis vellet, simulatque ori admouisset, ipsa etiam euomere viscera, vt ea degustationi accommodaretur, & potui multo minus. Attamen vitro infusa splendore & puritate nulli cedit. postremo aqua marina (quod & sum admiratus & Philosophis examinandum relinquo) si lardum, halecem, aliave carniū & pisciū genera valde salita temperes, & magis dulcia fient, & citius quam si fontana.

Vt vnde sum digressus eo redeam, fastigium nostræ, sub Zona Torrida, miseræ fuit, quod maximis & continuis imbris ad carinam vsque permeantibus nautico pane corrupto & mucido, quo tamē vtebamur admodum exigue, vermes vna cum pane (tot inerant enim, quot micæ) nihil abominati, ne siti conficeremur, edebamus: vitiata quoq; aqua dulci oppletaque vermibus cum è vasis effunderetur, stomacho nullus erat tam firmo quin expueret. Qui autem bibebant, vna manu tenere poculum, altera ob fœtorem nares comprimere cogebantur.

Interea quid vobis in mentem venit, hominum delicatissimi? calorem exiguum ferre non potestis, tunicaque interiori commutata, bene tersi, opaco in conclauis & splendido, cathedra lectulove impositi, otium agitis? vobis cordi non est ad mensam accumbere, si lances nitidissimæ, vitra bene lota, cãdidiore niue ipsa mantilia, dapes conquistissimæ apparatusque, vinum deest? Vultis nauigare vt ad hunc modum vitam traducatis? vt auctor vobis nequaquam sum futurus, eaque de re minus cogitabitis, cum quid in reditu acciderit audietis: ita cum de mari mentio incidit, & nauigationibus tam longis, vos vellem oratos qui ex libris tantum sapitis, quodque multo est deterius, ex eorum fabulis, qui mare nunquam viderint, vt elato supercilio Mineruam nõ doceretis: hoc est vt interpretor, iis paululum cederetis, qui tot incommoda perferendo ea sunt experti, quæ nullo certe modo in animum irrepunt, nisi periculum ipse fecerit.

Addam cum ad ea quæ ante commemorauit de varietate ventorum atq; tempestatum, imbris fœtidis & caloribus: tum quæ in Oceano generaliter

Pluuia fœda & contagiosa. Aestus maximus.

Nautarū desiderium. Aqua marina minime potabilis.

Nauticus panis corruptus.

Aduersus delicatos inuehitur.

Gubernator nauis egregius sine literis.

fiunt, præsertim sub Æquatore: vidisse me Ioannem Meunium Harefloriensem, ex nostris gubernatoribus, qui cū literas nesciret, cognoscendo Astrolabo, chartisq; nauticis, & Baculi Iacob assecutus est tantam nauigandi peritiam, vt saepe numero, maximeque cum esset tempesta, silentium imponeret viro bene docto, quem nominare non habeo necesse: cū iste tamen pacato mari explicandis Theorematis excelleret. Nec interea propositum est, quicquam detrudere de iis artibus, quæ in scholis docentur, & literarum monumentis conseruata sunt. Sed magnopere vellem, nulla vt hominum auctoritas, & ratio cum experientia contenderet. Veniam igitur à lectoribus efflagito, si in memoriam reuocans nos aqua putri, & mucido pane vixisse, permultasq; rerum incommoditates perpeffos esse, misera illa conditione, cum lautis censorum istorum dapibus comparanda, sum ab incepto sermone paululū digressus, & in eos inuectus. Accidit saepe ob eas de quibus ante diximus difficultates, quæ postea demonstrabūtur fufius, absumpto omni comœatu, citra Zonam torridam retro naues abiisse, quod Æquatorem superare non possent.

Cum hac miseria conflictati circumeundo, & paulatim appropinquando, trigintaquinque diebus trāsmittere tentassemus, pridie Nouemb. Febr. Deo propitio, Æquatorem attigimus. Æquator autem dicitur, non tantum quod sub hac linea dies noctibus perpetuo sunt æquales: verum etiā quod cum Sol ad eam redit, quod in anno bis accidit, nimirum ad 5. Calen. April. & Id. Septemb. eadem toto in orbe dierum & noctium existit æqualitas, ita vt qui sub Arctico & Antarcticō degunt, duobus illis demum in anno diebus lucem noctemque participant, e vestigio Sole ab eorum conspectu alternatim recedente ad sex omnino menses.

*Æquator
quare di-
ctus.*

*Elevatio
Poli Antar-
ctici.*

Quo igitur die mundi Zonam sumus præteruecti nautæ solemnia vsurpatere: etenim ad memoriam eius rei conseruandam, qui nunquam sub Æquatore fuerunt, eos funibus alligatos in mare demittunt: aut panniculis cacabo affricatis atro vultū inficiunt, vectoribus tamē se pecunia redimere licet, quod & mihi contigit.

*Hist. uni-
uers. Ind.
lib. 3. c. 98*

Itaque Iapyge secundo delati sumus ad quartum gradum vltra Æquinoctialem. Hic Polus Antarcticus primum à nobis est visus (quem Neustrii Stellam Su appellabāt) quibusdam stellis, vt ab illo tempore animaduerti, in modū crucis depictum: ideoq; sydus integrum stellam Su nomināt. Retulere, vt quidam scribit, qui hoc primum iter sunt aggressi, albidam circa Polum Antarcticum nubeculam perpetuo videri quatuorq; stellas, crucis forma, cum trib. aliis, quæ Septentriones valde referunt. Iamdiu Polus Arcticus à conspectu nostro aberat: obiterq; dicam, non modo sub Æquinoctiali Polum vtrumq; non apparere, quemadmodum plerique arbitrantur, sed neutrum, nisi duobus emēlis vltra citraue gradibus.

*Sol pro Ze-
nith.*

Id. Feb. cū sudum esset, Nautæque Solis altitudinem Astrolabo deprehendissent, affirmant ad perpendicularum radiare. Idcirco, quamuis periculi faciendi gratia, pugiones, cultellos, aliaque id genus supra foros defigeremus, nostris in celocibus eo die, meridiano præsertim tempore, vmbra nusquam est visa.

Duode-

Duodecim fere gradus prouectis, tempestas tres quatuorve dies aduersa extitit: paulo post è contrario tãta malacia facta est, vt interea celocibus immotis, perpetuo hic mansissemus, nisi ventus flauisset.

Toto itinere nostro nondum Balanæ obuiam erant factæ, tum vero prope vidimus. Quo in numero vna, quæ facillime potuit conspici, iuxta nauim emergēs, quoad se commoueret, scopulus credita est, vt metuerem ne impacti, fracta celoce periremus: obseruauim cum se in mare absconderet, ante caput exerentem, ore plus doliis aquæ duobus eiecisse, demergentemq; tantum excitasse fluctum, denuo vt vererem ne in gurgitem nos ad se pertraheret. Estque profecto res horrenda, vt in Psalmis, Ioboque legimus, eiusmodi môstra tam facile in Oceano ludere.

Vidimus etiam Delphinas compluribus piscium generibus comitatos, & militari ordine incedentes: in mari subrubido esse colore putantur, ex istis vnus sexies septiesve, tanquam gratulari vellet, celocem qua eram vectus circundedit: nos inuicem nihil non tentauimus, is vt caperetur, sed caute cum refugeret capi nunquam potuit.

*Balana.**Pf. 104.
26.
Iob. 40. 26**Delphinæ
pisces alii
comitatur.*

CAP. V.

*De primo Indiæ Occidentalis conspectu, & incolentium Barbarorum:
deque ijs quæ in mari acciderunt ad tropicum vsque
Capricorni.*

ND E secundo diu flante Fauonio, ad v. Cal. Mart. anno 1557. Dies quo mane circiter octauam horam, in conspectu Occidentalem Indiam habuimus (in qua Brasilia) quæ & quarta orbis sectio antiquis penitus incognita, & America dicitur: eius nomine, qui circiter annum 1497. primus eam detexit. Explicare superuacaneū est, quam læti quamque alacriter Deo egerimus gratias, tam prope intuentes continentem optatissimam, breuique adeundam. Explorato igitur, quod eramus conspicati terram esse (decipi enim facile est nubibus in aerem abeuntibus) eo die ipso, flatu secundo, & prora in altum constituta, cum Boisius esset antegressus, anchoræ iactæ sunt mille passibus interiectis, à regione aspera *Huuassou* Barbaris appellata: tum eduçta è nauis scapha & tormentis aduentu significato, vt assolent, qui illas regiones adeunt: virorum mulierumque statim manus ingens visa est stare in littore. Hi omnes (vt à quibusdam ex nostris, qui loca illa iam ante cognouerant, est animaduersum) erant natione *Margaiatum* Lusitanis confœderata, Gallis autem inimicissima: vt captis nulla liberationis merces soluenda esset alia, quam vt mactati concisq; Barbaros saginarent. Tum quoque vidimus mense Februario (qui fere tota in Europa est frigidissimus, geluque impedit, ne quid è terra prodeat) nemora & lucos, herbasq; tam esse virides, quam sunt in Gallia, Maio & Iunio mensibus, quo vere perpetuo fruuntur Brasilienses.

*Dies quo
primū A-
mericano-
bis detecta
est.**Americus
Vespucius
in Ameri-
cā primus
nostra me-
moriam na-
uigauit.**Huuassou
locus asper.**Margai-
atū Gallis
inimicissi-
mi.
Nemora,
herbaque
semper vi-
uent in A-
merica.*